

ELS REFRANYS MÉS USUALS DE LA LLENGUA CATALANA

Joan Fontana · José Enrique Gargallo
Víctor Pàmies · Xus Ugarte

amb il·lustracions de Jordi Beltran

Primera edició: abril de 2016

© Joan Fontana, José Enrique Gargallo, Víctor Pàmies i Xus Ugarte, 2015

© De les il·lustracions, Jordi Beltran, 2015 · www.jbeltran.es

www.refranysmesusuals.cat

PRÒLEG

I TAL DIA FARÀ UN REFRANY

L'enquesta per esbrinar *Els refranys més usuals de la llengua catalana* es va endegar el 15 de gener de 2014, jornada en què, segons el Santoral, s'homenatja sant Pau l'Ermità, el qual, bo i fugint de les consuetes persecucions romanes, va fer cap a una isolada cova del desert de Tebes, on residiria, com una aranya de forat, fins als 113 anys, projecta edat en què va decidir anar passant a millor vida. El nostre admirat eremita devia pensar que “Bou que va tot sol es llepa allà on vol”; ara bé, a nosaltres, prou greu ens sap que durant anys i panys no ensopegués ningú que li etzibés: “Una ànima sola ni canta ni plora”.

Ben diversament al sant exemple (ja ens ho perdonareu), aquest modest llibre és el fruit, madur, de no deixar res, ni ningú, per verd, i d'embriagar-se amb aquell vi ranci macerat a la bóta del racó de la saviesa popular, en aroma i forma de refranys. Certament, les dites i els proverbis determinen el pòsit cultural d'un poble o d'una comunitat, en la qual tots els parlants en coneixen, n'usen i, per tant, omplen, de gota en gota, o bé pel broc gros, la bóta de la comunicació quotidiana. També als nous parlants que vulguin assolir un bon domini lingüístic caldrà aprendre, al costat dels rudiments gramaticals i un lèxic bàsic, un reguitzell d'expressions que joguinegen amb el llenguatge metafòric i figurat.

Comptat i debatut, molts van ser els [refranys] llegits i pocs els escollits. Per arribar a la mostra definitiva de 497 refranys, classificats, per tal de facilitar-vos-en la lectura, en quinze grans temes (meteorològics, del calendari, sobre consells, sobre el menjar i el beure, de flora, fauna i natura, etc.), vam partir d'una selecció prèvia de 200 refranys realitzada per a l'estudi d'un mínim paremiològic català, que es va passar a universitaris de Barcelona i Vic; dels 100 refranys més votats al *Top ten de refranys catalans*; de la tria apareguda al llibre de locucions, frases fetes i refranys *Dites.cat* (Barcanova, 2012); de la consulta dels principals autors de repertoris paremiològics (per citar-ne només tres venerables exemples, el *Diccionari català-valencià-balear*, la *Paremiologia catalana comparada* de Sebastià Farnés, o els diversos reculls de Joan Amades); de la intuïció i el coneixement dels quatre impulsors de l'estudi; però també, indefectiblement, de la consulta a especialistes i coneixedors competents de les diverses zones i parlars de la llengua catalana. D'aquesta manera, vam maldar d'elaborar un recull que resultés còmode a tothom del domini lingüístic català, per tal que tot parlant s'hi trobés representat.

En aquest sentit, l'enquesta conté refranys de diferents zones, que poden variar d'un territori a un altre. Pensem, per exemple, en l'ús de l'article salat, tan propi de les Illes, o bé en algunes característiques lèxiques (*sortir, eixir...*) o de morfologia verbal (*jo canto, jo cante, jo cant...*), circumscrites a un únic territori, que, lògicament, els parlants d'altres regions sentiran com a foranes. L'estudi, ben conscient d'aquest fet, incloïa la possibilitat d'anotar-hi "Variants", per tal que cada participant pogués palesar-hi l'ús propi quan aquest no coincidia amb el refrany proposat. No cal dir, doncs, que la informació extreta en l'esmentat apartat de variants esdevindrà bàsica per respectar les característiques de cada territori i prendre'n esment. Així mateix, cadascun dels quinze blocs temàtics, a través de la casella "Més", permetia anotar tots els refranys que el participant trobés a faltar en cada tema. En conseqüència, l'enquesta consentia modificar els refranys proposats, però també aportar-hi materials nous i complementaris.

Pel que fa a la campanya de recollida de dades, es va iniciar, com ja hem dit, a mitjans de gener de 2014, amb la idea de reunir enquestes fins a Sant Joan. L'objectiu inicial era d'arribar a les mil enquestes. Per què? Doncs, perquè ens semblava que era un nombre ben significatiu que ens permetria disposar de prou material per a cada zona dialectal, de manera que totes s'hi podrien sentir degudament representades. Arribat Sant Joan, les previsions inicials no es van acomplir (ens van arribar unes 700 enquestes), per la complexitat de l'enquesta, alguns entrebancs electrònics (per exemple, va coincidir amb el problema de seguretat de Dropbox, el directori al núvol que permet compartir i descarregar fitxers, que va desactivar l'adreça de descàrrega de l'enquesta durant uns dies; així com alguns detalls tècnics en l'elaboració del document en full de càlcul), i sentíem la necessitat de prorrogar aquest termini per arribar a aquells racons del territori que sabíem que podien estar interessats a participar-hi però dels quals encara no havíem obtingut gaire dades. Així doncs, vam decidir allargassar el termini fins a l'arc-angelical dia de Sant Miquel, Sant Gabriel i Sant Rafael (29 de setembre); i, en una darrera i definitiva embranzida, fins al 13 de gener de 2015, data que tancava un any sencer de recollida d'enquestes.

A partir de les 884 enquestes obtingudes gràcies a la mai prou lloada generositat de tots els que heu volgut participar en el projecte, hem començat a extreure uns resultats que posen en relleu el coneixement parèmic dels catalanoparlants en funció de l'edat, el sexe, el lloc de residència i/o procedència, etcètera. I, com que, d'aquesta bóta de sant Ferriol, bé us en mereixeu un tastet, vet aquí els 10 refranys més votats:

1. Més val sol que mal acompanyat
2. Feta la llei, feta la trampa
3. Hi ha més dies que llonganisses
4. Com més serem, més riurem
5. Qui paga, mana
6. La primavera la sang altera
7. A poc a poc i bona lletra
8. A la tercera va la vençuda
9. Les aparences enganyen
10. Tots els camins van a Roma

Finalment, mai no hem oblidat que “A frares i minyons no prometis si no dons”; és per això que celebrem la present publicació, la qual aplega els gairebé 500 refranys triats per a l’enquesta (amb un índex alfabètic al final per facilitar-ne la localització) i compleix la promesa que vam assumir a l’hora de captar participants: la de fer-vos a mans una publicació digital commemorativa que reunís el material parèmic contingut en el document Excel de treball. Vet aquí un llibret tan dignament il·lustrat com publicat, detalls que il·lustren i publiquen el refrany “de porc i de senyor, se n’ha de venir de mena”, per tal com aquesta edició digital no hauria estat possible sense la bona feina de l’ànima benivolent d’en Jordi Beltran, que ha esgarrapat hores a la seva impecable tasca de *paterfamilias* baixpenedesenc per entretenir-se a il·lustrar-ne els diferents capítols.

REFRANYER TEMÀTIC

1. Refranys meteorològics

A l'abril, cada gota val per mil

A l'abril, aigües mil

Abril finat, hivern acabat

Aigua cau, senyal de pluja

Aigua d'agost, mel i most

Aigua de gener, omple bótes i graner (o omple la bóta i el graner)

Al maig, cada dia un raig

Al mal temps, bona cara

Any de neu, any de Déu

Cel rogent, pluja o vent

Després del temporal ve la bonança

El ponent la mou i el llevant la plou

És tard i vol ploure, i l'ase no es vol moure

Fins a setanta d'abril no et llevis fil

Març, marçot, mata la vella a la vora del foc i a la jove si pot

Només te'n recordes de santa Bàrbara quan trona

Plou, però pel que plou, plou poc

Quan al cel hi ha bassetes (o cabretes), a la terra hi ha pastetes

Quan la Candelera plora, l'hivern és fora; quan la Candelera riu, l'hivern és viu; tant si
plora com si riu, l'hivern és viu

Quan les gavines van per l'horta, fes foc i tanca la porta

Quan plou molt, no valen paraigües

Quan plou, plou per a tothom

Quan plou, plou; quan neva, neva; quan fa vent, aleshores fa mal temps

Qui sembla vents, recull tempestats

Sempre plou quan no hi ha escola

Sempre plou sobre mullat

Vent de xaloc, mar molta i peix poc

2. Refranys del calendari

Al juliol, ni dona ni cargol
Al maig, així me'n vaig
Any de traspàs, no te'n fiïs pas
Any nou, vida nova
Cada cosa a son temps, i a l'estiu cigales
Després d'un temps, un altre en ve
Diumenge de Rams, qui no estrena no té mans
El temps és or
El temps perdut mai més no torna
El temps tot ho cura
Hi ha més dies que llonganisses
La primavera la sang altera
Pel juny, la falç al puny
Per Any Nou, un pas de bou
Per Carnaval, tot s'hi val!
Per la Mare de Déu d'agost, a les set ja és fosc
Per Nadal una passa de gall i per Sant Antoni una de dimoni
Per Nadal, cada ovella al seu corral
Per Nadal, qui res no estrena, res no val
Per Sant Antoni una passa de dimoni
Per Sant Joan, bacoires, verdes o madures, segures

Per Sant Macià, l'oronella ve i el tord se'n va

Per Santa Llúcia un pas de puça, per Nadal un pas de pardal, per Sant Esteve un pas de llebre

Per Tots Sants, capes i mocadors grans

Qui dia passa, any empeny

Qui ha fet avui, farà demà

Tal dia farà un any

3. Sobre oficis i beneficis (diners, treballs, oficis...)

A cada bugada es perd un llençol
A cal ferrer, ganivet de fusta
A sants i a minyons no els prometis si no els dons
Advocats i procuradors, a l'infern de dos en dos
Ahir pastor i avui senyor
Ai, senyor, tanta roba i tan poc sabó, i tan neta que la volen!
Al malfeiner cap eina li va bé
Amb ton senyor no vulguis partir peres
Cada mestre té el seu llibre
Cadascú tira l'aigua al seu molí i deixa en sec el del veí
Cànter nou fa l'aigua fresca
Carrers mullats, calaixos eixuts
Com més costa, més val
Costums fan lleis
D'allò perdut treu-ne el que puguis
De diners i de bondat, la meitat de la meitat
De moliner mudaràs i de lladre no te n'escaparàs
Deixa diners als amics si vols tenir enemics
Diner fa diner
El ferro, quan és calent, es doblega fàcilment
El sabater és el que va més mal calçat

Ell s'ho talla i ell s'ho cus
Els cansats fan la feina
Feina (o Obra) començada és mig acabada
Feina feta no fa destorb
Fent i desfent, aprèn l'aprenent
Feta la llei, feta la trampa
La fortuna és dels atrevits
La pela és la pela
Mestre de tot, oficial de res
No diguis blat fins que no el tinguis al sac i ben lligat
No és més ric qui té més, sinó qui menys en necessita
No és or tot el que lluu
No hi ha duros a quatre pessetes
No passis s'arada davant es bou
O caixa, o faixa
Per l'obra coneixereu el mestre
Pobrets, alegrets i *ligerets* de butxaca
Preu per preu, sabates grosses
Qui (no) guarda quan té, (no) menja quan vol
Qui a dos amos (o senyors) vol servir, a un o l'altre ha de fallir (o trair)
Qui barata, el cap se grata
Qui de jove no treballa, de vell dorm a la palla
Qui és el teu enemic? El del teu ofici
Qui és sabater, que faci sabates
Qui fa un cove, fa un cistell
Qui matina, fa farina
Qui més té, més vol
Qui no sembla, no recull
Qui no té feina, el gat pentina
Qui no té l'eina, no fa feina
Qui no vulgui pols, que no vagi a l'era
Qui paga, mana
Qui primer és al molí, primer mol

Qui sembra, recull

Qui té ofici, té benefici

Robar a lladres no és pecat

Tant d'anar el càntir a la font, arriba que un dia es romp

Tant tens, tant vals

Tothom vol justícia, però no per casa seva

Un roc a la faixa i els diners a cap caixa

Uns comptes fa l'ase i uns altres el traginer

Uns neixen amb estrella i uns altres amb esquella

Val més bona fama que diners

4. Refranys sobre religió i creences

Cadascú a casa seva i Déu en la de tots
Darrere la creu hi ha el diable
De desagraïts, l'infern n'és ple
Dels pecats del piu, el Nostre Senyor se'n riu
Déu dona pa a qui no té dents per rosegar
Déu nos en guard d'un ja està fet
El miracle de Mahoma, que es va adormir al sol i es va despertar a l'ombra
El món no es va fer en un dia
El pecat es pot dir, però el pecador, no
En el pecat porta la penitència
Home roig i gos pelut, primer mort que conegut
L'home proposa i Déu disposa
L'hàbit no fa el monjo
No es pot repicar i anar a la processó
No es recorda el capellà que va ser escolà
Pagant, sant Pere canta
Paraula donada, paraula sagrada
Pels teus pecats, portes els genolls pelats
Qui escup al cel, a la cara li torna (o cau)
Qui estigui lliure de culpa, que llenci la primera pedra
Sa feina des diumenge el dimoni se la menja
Sap més el dimoni per vell que per dimoni

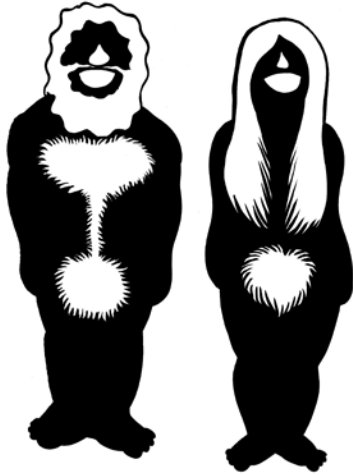
5. Refranys sobre la llar i la família

A la taula i al llit, al primer crit
A pare guanyador, fill gastador
Cada casa és un món
Cadascú a casa seva fa el que vol
Casa de dues portes fa de mal guardar
Com més cosins, més endins
Contínua gotera forada la casa
De Joans, Joseps i ases, n'hi ha a totes les cases
De llevant o de ponent, de la dona sigues parent
De pare músic, fill ballador
De tant que et vull et trac un ull
De vells ningú en vol sofrir, però tothom vol envellir
Els testos s'assemblen a les olles, pel cul o per les vores
Entre pares i germans no hi vulguis ficar les mans
Escombra nova escombra bé
Fill ets, pare seràs; tal faràs, tal trobaràs
Hoste i peix menut al cap de tres dies put
Hostes vingueren que de casa ens tragueren
La roba bruta, rentar-la a casa
Més val sol que mal acompanyat
No és més net qui més neteja, sinó qui menys embruta

On vagis, dels teus n'hagis
Qui amb xiquets es gita, pixat s'alça
Qui t'ha fet el nas, que et tinga al braç
Qui té padrins, el bategen
Tal pare, tal fill
Tota pedra fa paret

6. Refranys sobre homes i dones. El cos humà i les edats de la vida

A boca tancada, no hi entren mosques
A bon entenedor, breu parlador
Amb els anys arriben els desenganys
Busca-te-la guapa i fina que grossa i gorrina ja es farà
Com més amics, més clars
De la boca al nas no en tastaràs pas
Dos no es barallen, si un no vol
El que es té al néixer no es perd al créixer
El vertader amic es coneix en la necessitat
En la terra dels cecs, el borni és el rei
Estira més un pèl de figa que una maroma de barco
Hi ha ulls que s'enamoren de lleganyes
Hi veuen més quatre ulls que dos
Home casat, burro espatllat
Home previngut mai no és vençut
Home refranyer, guilopo i malfaener
Infants i orats diuen les veritats
L'home que vol mentir gran memòria ha de tenir
La llengua no té ossos, però en trenca de ben grossos
Li diu el mort al degollat: —Qui t'ha fet eixe forat?
N'hi ha que neixen estrellats

Ningú no neix ensenyat
On hi ha pèl, hi ha alegria
On va la corda va el poal
Pot petit aviat és ple
Primer jo, després jo i sempre jo
Quan vegis la barba de ton veí pelar, posa la teva a remullar
Qui és desgraciat, amb els collons entropessa
Qui molt s'abaixa, el cul ensenya
Qui no té cap (o memòria), que tingui cames
Qui té boca s'equivoca i qui té nas es moca
Qui va amb autobús és coix o gamarús
Qui va amb un coix, al cap de l'any ho són tots dos
S'atrapa (o agafa) abans (o primer) a un mentider que a un coix
Si has de prendre consell, pren-lo sempre d'home vell
Si vols estar ben servit, fes-te tu mateix el llit
Tira més un pèl de dona que cent mules
Ull per ull, dent per dent
Una mà renta l'altra i les dues la cara
Vés-te'n, Anton, que el qui es queda ja es compon
Vesteix un bastó i semblarà un senyor
Viu més qui piula que qui xiula
Vol i dol

7. Refranys de flora, fauna i natura

A cada ocellet li agrada el seu niuet
A cavall regalat no li miris el dentat
A gos flac, tot són puces
A l'estiu tota cuca viu
A la vora del riu no t'hi facis el niu
A on aniràs, bou, que no llauris?
A qui es fa ovella, el llop se'l menja
A tot arreu se'n fan, de bolets, quan plou
Al bou per la banya i a l'home per la paraula
Alaba't, ruc, que a vendre et duc
Amb temps i palla maduren les nespres
Arbre en terra tothom hi fa guerra
Arrancada de cavall (o de bou, o de burro, o de matxo o de rossí), parada de rossí (o
d'ase, o de burro/a, o de somera)
Ase (o Bestiar) de molts, el llop se'l menja
Bo bo vol dir ruc
Bou vell llaura dret
Brams d'ase no arriben al cel
Cada gall canta bé en son galliner
Cara d'ovella i ungles de llop
Com més alt, més animal

Corbs amb corbs no es treuen els ulls
Crieu corbs i us trauran els ulls
D'on menys es pensa salta la llebre
De més verdes en maduren
De nit tots els gats són negres
De porc i de senyor se n'ha de venir de mena
Deixa pixar es mul
Dos galls en un galliner, no hi poden ser
El bou solt es llepa com vol
El foc té aturador, que l'aigua no
El peix gros es menja el xic
Els arbres no deixen veure el bosc
En el lloc de la guineu, qui se n'aixeca ja no hi seu
Gat escaldat de l'aigua tèbia fuig (o amb aigua tèbia en té prou)
Gos (o Ca) que lladra no mossega
Ja et conec, herbeta, que et dius marduix
Ja pots xiular si l'ase no vol beure
L'ase sempre va al davant
L'ull de l'amo engreixa el cavall
La cabra, pels seus pecats, té els genolls pelats
La mala herba sempre creix
La mar, com més en té, més brama
Més caga un bou que cent orenetes
Morta la cuca, mort el verí
No es pot dir mal, que no surti l'animal
No es pot matar tot el que és gras
No hi ha fum sense foc
No hi ha rosa sense espines
No per tu, sinó pel pa, remena la cua el ca
No s'ha fet la mel per a la boca de l'ase
No se'n canta ni gall ni gallina
No tot són flors i violes
Per la boca mor el peix

Poll revifat, pica més que cap
Porc a mitges, mai és gras
Quan el gat no hi és, les rates ballen
Quan el sol surt, surt per a tothom
Quan els gossos borden, alguna cosa senten
Quan la guineu no les pot haver, diu que són verdes
Qui a bon arbre s'arrima, bona ombra l'acull
Qui del llop parla, el llop li surt
Qui posarà el cascavell al gat?
Qui vulgui peix, que es mulli el cul
S'ase va dir orellut a n'es porc
Segons el vent, les veles
Si per la mar s'arrasa, fica't en casa
Tot bon cavall ensopega
Una flor no fa estiu, ni dues primavera
Val més ser cap de lluç que cua d'estruç
Val més ser petit i eixerit que gros i ase
Val més un pardal a la mà que una perdiu en l'aire

8. Refranys sobre qualitats i sentiments de les persones

A les penes, punyalades
Abans és l'obligació que la devoció
Afortunat en el joc, desgraciat en l'amor
Ahir deia blanc i avui diu negre
Ajuda't i t'ajudaré
Amb paciència es guanya el cel
Amic de molts, amic de ningú
Avui per tu, demà per mi
Contra (o Sobre) gustos no hi ha res escrit
D'allò que els ulls no veuen, el cor no se'n dol
D'il·lusions també es viu
Després de les rialles vénen les ploralles
Digue'm amb qui vas i et diré qui seràs
El fi justifica els mitjans
Fa més qui vol que qui pot
L'alegria dura poc a la casa del pobre
L'esperança és l'últim que es perd
La por guarda la vinya
No hi ha pitjor cec que el que no hi vol veure
No hi ha pitjor sord que el qui no vol oir (o sentir)
Quan la fam (o la misèria) truca a la porta, l'amor fuig per la finestra

Quan un no vol, dos no es barallen
Qui amb dolents s'ajunta, dolent es torna
Qui bé et vol, et farà plorar
Qui diu les veritats, perd les amistats
Qui et vol mal, et farà riure; i qui et vol bé, et farà plorar
Qui t'estima et farà plorar
Qui té amics, té fatics(; qui té amigues, té fatigues)
Tanta confiança fa fàstic
Tohom té la seva creu
Un clau en treu un altre

9. Refranys sobre salut i malaltia

A grans mals, grans remeis
Allí on no entra el sol, hi entra el metge
Cosa dolenta, fora del ventre
De dos mals, el menor
Dels errors dels metges n'estan plens els fossars
El remei és pitjor que la malaltia
Fins a la mort tot és vida
Home vell, cada dia un mal novell
La cura va bé, però l'ull el perdrem
La recaiguda és pitjor que la malaltia
Les desgràcies no vénen mai soles
Malaltia llarga, parenta de la mort
Menja bé, caga fort i no tingues por a la mort
Mentre hi ha vida, hi ha esperança
No es coneix la salut fins que s'ha perdut
Panxa plena no té pena
Sac buit no s'aguanta dret
Salut i força al canut
Val més prevenir que guarir

10. Refranys sobre el menjar i beure

A cada porc li arriba el seu sant Martí
A carn dura, dent aguda
A falta de pa bones són coques
A la taula d'en Bernat, qui no hi és, no hi és comptat
A qui hakis de donar sopar, no li planyis el berenar
A qui no vol caldo, dues tasses
Al pa, pa, i al vi, vi
Al pot petit hi ha la bona confitura
Amb el pa a les mans hi ha qui es moriria de fam
Bon blat fa bon pa
Bon pa i bon vi escurcen el camí
Cada olleta té la seua tapadoretta
Caldera vella, bony o forat
Carn fa carn i vi fa sang
D'això, no se'n tira (o en tirarem) cap tros a l'olla
De banquetes i bons sopars n'estan plens els fossars
El dinar, reposat; el sopar, passejat
El més calent és a l'aigüera
El que no mata, engreixa, o, si no, ajuda a créixer
Gallina vella fa bon caldo
Gent jove, pa tou

Gota a gota s'eixuga la bóta
L'aigua fa la vista clara
Les penes amb pa fan de més bon passar
Menjant, menjant, ve la gana
On en mengen dos, en mengen tres
Pa per a avui, fam per a demà
Pardal que vola, a la cassola
Per un cigró no es perd una olla
Qui guisa dolç, guisa per a molts; qui guisa salat, guisa per al gat
Qui menja sopes, se les pensa totes
Qui no té un all, té una ceba
Qui oli remena, els dits se n'unta
Qui té gana, somia pa
Sempre cols amarguen
Sense trencar ous, no es fan truites
Tot bon català té fred després de menjar
Tranquil·litat i bons aliments(, tenen sanes a les gents)
Un bon dinar fa de bon esperar
Val més la salsa que els cargols

11. Refranys geogràfics

Barcelona és bona si la bossa sona (...i tant si sona com si no sona, Barcelona és bona)

Cada terra fa sa guerra

De ponent, ni vent ni gent

Els catalans de les pedres en fan pans

Quan el mal ve d'Almansa, a tots alcança

Quan el Montgó (o Benicadell, o Bèrnia, o Corbera, o la Corberana, o Galatzó, o Ifac, o Matamón, o el Mondúver, o el Montsià, o la Murta, o Pipa, o Segària) porta capell,
pica espart i fes cordell

Qui va a Liorna ja no torna

Roda el món i torna al Born

Tots els camins van (o duen, o porten) a Roma

Val més un veí a la porta que un parent a Mallorca

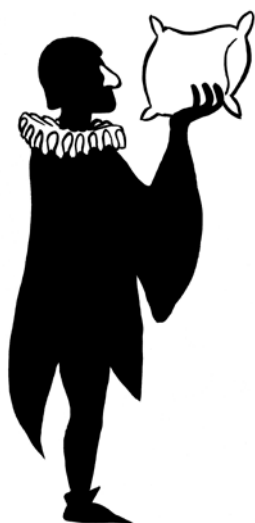
Valencià (o Andorrà, o Català, o Vigatà) i home de bé, no pot ser

12. Refranys sobre festes i lleure

Això són vuits i nous i cartes que no lliguen
Carta en terra no mou guerra
Com més serem, més riurem
De la festa, la vespra
Em fas festes i no me'n solies fer, és que em vols fotre o m'has de menester
Músic pagat no fa bon so
Qui canta els seus mals espanta
Qui treu el joc, mai perd
Som al ball i hem de ballar
Tothom diu de la fira segons com li va

13. Refranys sobre consells

A l'enemic que fuig, mostra-li la drecera
Abans de dir que sí, pregunta-ho al coixí
Cadascú per on l'enfila
Camí llarg, passa curta
Cria fama i posa't a jeure
Divideix i venceràs
El que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú
El saber no ocupa lloc
Entre poc i massa, sa mesura passa
Fes bé i no facis mal, que altra cosa no cal
La constància tot ho venç
La intenció és el que compta
La millor paraula és la que queda per dir
La paciència és la mare de la ciència
La unió fa la força
Les comparacions són odioses
Mai no se'n sap prou
Mal de molts, consol de rucs (o conhort de boigs)
No deixis les sendes velles per les novelles
No deixis per a demà el que puguis fer avui
No diguis d'aquesta aigua no en beuré, per tèrbola que sigui

No hi ha mal que cent anys duri
No hi ha mal que per bé no vingui
No s'ha d'estirar més el braç que la màniga
Paraula i pedra solta no tenen volta
Parlant, la gent s'entén
Per lluir s'ha de patir
Poques paraules i ben dites
Qui busca, troba
Qui canta a la taula i xiula al llit no té el seny gaire acomplit
Qui estiga bé, que no es moga
Qui molt abraça, poc estreny
Qui no plora, no mama
Qui no s'arrisca, no pisca
Qui pega primer, pega dos cops
Qui s'allarga més que el llençol, mostra els peus
Qui té la cua de palla, que no s'acosti al foc (o s'encén)
Qui tot ho vol, tot ho perd
Rectificar és de savis
Riurà bé qui riurà darrer
Secret de tres, no val per a res
Si et pica, rasca't
Si res li escau, posa-li blau
Val més caure en gràcia que ser graciós
Val més enginy (o manya, o traça) que força
Val més poc i bo que molt i dolent
Val més poc que no res
Val més rodar que rodolar
Val més tard que mai
Val més tenir que desitjar
Voler és poder

14. Refranys sobre moral

Boig amb boig, sempre s'avenen
D'on no n'hi ha no en raja
Del dit al fet, hi ha un bon tret
El que està fet, ja està fet
El que no passa en un any (o cent anys), passa en un instant
La corda sempre es trenca per la part més prima
La darrera gota és la que fa vessar el got
La llum dels ulls és l'alegria de l'ànima
La processó va per dintre
Mai plou a gust de tothom
Molt soroll per a no res
Moltes gotes fan un ciri
N'hi ha per a tots els gustos
No hi ha més cera que la que crema
No ofèn qui vol sinó qui pot
Només ho sap qui ho passa
Per força els pengen
Per un clau es perd una ferradura
Per una orella li entra i per l'altra li surt
Quan una porta es tanca, se n'obre una altra
Qui calla atorga

Qui diu el que vol, ha de sentir el que no vol

Qui fa el que pot, no està obligat a més

Qui juga amb foc, es crema

Qui la fa, la paga

Qui mal entén, mal respon

Qui mal pensa, mal fa

Qui no corre, vola

Qui no en fa, no en conta

Qui no es consola, és perquè no vol

Qui no et conegui, que et compri

Qui t'avisava no et vol mal

Qui té el cul llogat no seu quan vol

Savi foraster, a casa el primer

Sempre parla qui més ha de callar

Una cosa és dir i l'altra és fer

15. Calaix de sastre

A la tercera va la vençuda
A poc a poc i bona lletra
Bon vent i barca nova
De mica en mica s'omple la pica
Embolica que fa fort
En la varietat està el gust
L'experiència és la mare de la ciència
L'escriure fa perdre el llegir
L'excepció confirma la regla
Les aparences enganyen
Molta pressa i poca endreça
Quant més sucre més dolç
Set n'hi entren i set n'hi han de sortir!
Tants caps, tants barrets
Tots (o Tres) al sac i el sac en terra
Tururut, qui gemega ja ha rebut
Una bona capa tot ho tapa
Val més boig conegut que savi per conèixer

ÍNDEX ALFABÈTIC

A boca tancada, no hi entren mosques	T006
A bon entenedor, breu parlador	T006
A cada bugada es perd un llençol	T003
A cada ocellet li agrada el seu niuet	T007
A cada porc li arriba el seu sant Martí.....	T010
A cal ferrer, ganivet de fusta	T003
A carn dura, dent aguda	T010
A cavall regalat no li miris el dentat.....	T007
A falta de pa bones són coques.....	T010
A gos flac, tot són puces.....	T007
A grans mals, grans remeis.....	T009
A l'abril, aigües mil	T001
A la taula d'en Bernat, qui no hi és, no hi és comptat.....	T010
A la taula i al llit, al primer crit	T005
A la tercera va la vençuda	T015
A la vora del riu no t'hi facis el niu.....	T007
A l'abril, cada gota val per mil	T001
A l'enemic que fuig, mostra-li la dreuera.....	T013
A les penes, punyalades.....	T008
A l'estiu tota cuca viu.....	T007
A on aniràs, bou, que no llauris?	T007
A pare guanyador, fill gastador	T005
A poc a poc i bona lletra.....	T015
A qui es fa ovella, el llop se'l menja	T007
A qui hakis de donar sopar, no li planyis el berenar.....	T010
A qui no vol caldo, dues tasses.....	T010
A sants i a minyons no els prometis si no els dons	T003
A tot arreu se'n fan, de bolets, quan plou.....	T007
Abans de dir que sí, pregunta-ho al coixí.....	T013
Abans és l'obligació que la devoció	T008
Abril finat, hivern acabat	T001
Advocats i procuradors, a l'infern de dos en dos	T003
Afortunat en el joc, desgraciat en l'amor	T008
Ahir deia blanc i avui diu negre.....	T008
Ahir pastor i avui senyor	T003
Ai, senyor, tanta roba i tan poc sabó, i tan neta que la volen!	T003
Aigua cau, senyal de pluja.....	T001

Aigua d'agost, mel i most.....	T001
Aigua de gener, omple bótes i graner (o omple la bóta i el graner)	T001
Això són vuits i nous i cartes que no lliguen.....	T012
Ajuda't i t'ajudaré.....	T008
Al bou per la banya i a l'home per la paraula.....	T007
Al juliol, ni dona ni cargol.....	T002
Al maig, així me'n vaig	T002
Al maig, cada dia un raig.....	T001
Al mal temps, bona cara	T001
Al malfeiner cap eina li va bé.....	T003
Al pa, pa, i al vi, vi	T010
Al pot petit hi ha la bona confitura	T010
Alaba't, ruc, que a vendre et duc	T007
Allí on no entra el sol, hi entra el metge.....	T009
Amb el pa a les mans hi ha qui es moriria de fam.....	T010
Amb els anys arriben els desenganys	T006
Amb paciència es guanya el cel.....	T008
Amb temps i palla maduren les nespres	T007
Amb ton senyor no vulguis partir peres.....	T003
Amic de molts, amic de ningú	T008
Any de neu, any de Déu	T001
Any de traspàs, no te'n fiïs pas.....	T002
Any nou, vida nova.....	T002
Arbre en terra tothom hi fa guerra	T007
Arrancada de cavall (o de bou, o de burro, o de matxo o de rossí), parada de rossí (o d'ase, o de burro/a, o de somera).....	T007
Ase (o Bestiar) de molts, el llop se'l menja.....	T007
Avui per tu, demà per mi.....	T008
Barcelona és bona si la bossa sona (...i tant si sona com si no sona, Barcelona és bona).....	T011
Bo bo vol dir ruc.....	T007
Boig amb boig, sempre s'avenen.....	T014
Bon blat fa bon pa.....	T010
Bon pa i bon vi escurcen el camí.....	T010
Bon vent i barca nova	T015
Bou vell llaura dret	T007
Brams d'ase no arriben al cel	T007
Busca-te-la guapa i fina que grossa i gorrina ja es farà	T006
Cada casa és un món.....	T005
Cada cosa a son temps, i a l'estiu cigales	T002
Cada gall canta bé en son galliner	T007
Cada mestre té el seu llibre.....	T003
Cada olleta té la seua tapadoretta	T010
Cada terra fa sa guerra	T011
Cadascú a casa seva fa el que vol	T005
Cadascú a casa seva i Déu en la de tots	T004
Cadascú per on l'enfila	T013
Cadascú tira l'aigua al seu molí i deixa en sec el del veí	T003
Caldera vella, bony o forat	T010

Camí llarg, passa curta	T013
Cànter nou fa l'aigua fresca.....	T003
Cara d'ovella i ungles de llop	T007
Carn fa carn i vi fa sang.....	T010
Carrers mullats, calaixos eixuts	T003
Carta en terra no mou guerra	T012
Casa de dues portes fa de mal guardar	T005
Cel rogent, pluja o vent	T001
Com més alt, més animal.....	T007
Com més amics, més clars.....	T006
Com més cosins, més endins	T005
Com més costa, més val	T003
Com més serem, més riurem	T012
Contínua gotera forada la casa.....	T005
Contra (o Sobre) gustos no hi ha res escrit.....	T008
Corbs amb corbs no es treuen els ulls.....	T007
Cosa dolenta, fora del ventre	T009
Costums fan lleis	T003
Cria fama i posa't a jeure.....	T013
Crieu corbs i us trauran els ulls	T007
D'això, no se'n tira (o en tirarem) cap tros a l'olla	T010
D'il·lusions també es viu.....	T008
D'allò perdut treu-ne el que puguis	T003
D'allò que els ulls no veuen, el cor no se'n dol.....	T008
Darrere la creu hi ha el diable.....	T004
De banquetes i bons sopars n'estan plens els fossars.....	T010
De desagraïts, l'infern n'és ple	T004
De diners i de bondat, la meitat de la meitat	T003
De dos mals, el menor	T009
De Joans, Joseps i ases, n'hi ha a totes les cases	T005
De la boca al nas no en tastaràs pas.....	T006
De la festa, la vespra.....	T012
De llevant o de ponent, de la dona sigues parent.....	T005
De més verdes en maduren.....	T007
De mica en mica s'omple la pica.....	T015
De moliner mudaràs i de lladre no te n'escaparàs	T003
De nit tots els gats són negres.....	T007
De pare músic, fill ballador	T005
De ponent, ni vent ni gent.....	T011
De porc i de senyor se n'ha de venir de mena	T007
De tant que et vull et trac un ull	T005
De vells ningú en vol sofrir, però tothom vol envellir	T005
Deixa diners als amics si vols tenir enemics	T003
Deixa pixar es mul.....	T007
Del dit al fet, hi ha un bon tret.....	T014
Dels errors dels metges n'estan plens els fossars	T009
Dels pecats del piú, el Nostre Senyor se'n riu	T004
Després de les rialles vénen les ploralles.....	T008
Després del temporal ve la bonança	T001

Després d'un temps, un altre en ve.....	T002
Déu dona pa a qui no té dents per rosegar.....	T004
Déu nos en guard d'un ja està fet.....	T004
Digue'm amb qui vas i et diré qui seràs.....	T008
Diner fa diner.....	T003
Diumenge de Rams, qui no estrena no té mans.....	T002
Divideix i venceràs.....	T013
D'on menys es pensa salta la llebre.....	T007
D'on no n'hi ha no en raja.....	T014
Dos galls en un galliner, no hi poden ser.....	T007
Dos no es barallen, si un no vol.....	T006
El bou solt es llepa com vol.....	T007
El dinar, reposat; el sopar, passejat.....	T010
El ferro, quan és calent, es doblega fàcilment.....	T003
El fi justifica els mitjans.....	T008
El foc té aturador, que l'aigua no.....	T007
El més calent és a l'aigüera.....	T010
El miracle de Mahoma, que es va adormir al sol i es va despertar a l'ombra.....	T004
El món no es va fer en un dia.....	T004
El pecat es pot dir, però el pecador, no.....	T004
El peix gros es menja el xic.....	T007
El ponent la mou i el llevant la plou.....	T001
El que es té al néixer no es perd al créixer.....	T006
El que està fet, ja està fet.....	T014
El que no mata, engreixa, o, si no, ajuda a créixer.....	T010
El que no passa en un any (o cent anys), passa en un instant.....	T014
El que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú.....	T013
El remei és pitjor que la malaltia.....	T009
El sabater és el que va més mal calçat.....	T003
El saber no ocupa lloc.....	T013
El temps és or.....	T002
El temps perdut mai més no torna.....	T002
El temps tot ho cura.....	T002
El vertader amic es coneix en la necessitat.....	T006
Ell s'ho talla i ell s'ho cus.....	T003
Els arbres no deixen veure el bosc.....	T007
Els cansats fan la feina.....	T003
Els catalans de les pedres en fan pans.....	T011
Els testos s'assemblen a les olles, pel cul o per les vores.....	T005
Em fas festes i no me'n solies fer, és que em vols fotre o m'has de menester.....	T012
Embolica que fa fort.....	T015
En el lloc de la guineu, qui se n'aixeca ja no hi seu.....	T007
En el pecat porta la penitència.....	T004
En la terra dels cecs, el borni és el rei.....	T006
En la varietat està el gust.....	T015
Entre pares i germans no hi vulguis ficar les mans.....	T005
Entre poc i massa, sa mesura passa.....	T013
És tard i vol ploure, i l'ase no es vol moure.....	T001
Escombra nova escombra bé.....	T005

Estira més un pèl de figa que una maroma de barco	T006
Fa més qui vol que qui pot	T008
Feina (o Obra) començada és mig acabada	T003
Feina feta no fa destorb	T003
Fent i desfent, aprèn l'aprenent	T003
Fes bé i no facis mal, que altra cosa no cal	T013
Feta la llei, feta la trampa	T003
Fill ets, pare seràs; tal faràs, tal trobaràs.....	T005
Fins a la mort tot és vida.....	T009
Fins a setanta d'abril no et llevis fil.....	T001
Gallina vella fa bon caldo	T010
Gat escaldat de l'aigua tèbia fuig (o amb aigua tèbia en té prou)	T007
Gent jove, pa tou.....	T010
Gos (o Ca) que lladra no mossega	T007
Gota a gota s'eixuga la bóta	T010
Hi ha més dies que llonganisses	T002
Hi ha ulls que s'enamoren de lleganyes	T006
Hi veuen més quatre ulls que dos	T006
Home casat, burro espatllat	T006
Home previngut mai no és vençut	T006
Home refranyer, guilopo i malfaener	T006
Home roig i gos pelut, primer mort que conegut.....	T004
Home vell, cada dia un mal novell	T009
Hoste i peix menut al cap de tres dies put	T005
Hostes vingueren que de casa ens tragueren	T005
Infants i orats diuen les veritats	T006
Ja et conec, herbeta, que et dius marduix	T007
Ja pots xiular si l'ase no vol beure.....	T007
L'aigua fa la vista clara	T010
L'alegria dura poc a la casa del pobre	T008
L'escriure fa perdre el llegir	T015
L'esperança és l'últim que es perd	T008
L'excepció confirma la regla	T015
L'hàbit no fa el monjo	T004
La cabra, pels seus pecats, té els genolls pelats.....	T007
La constància tot ho venç	T013
La corda sempre es trenca per la part més prima	T014
La cura va bé, però l'ull el perdrem.....	T009
La darrera gota és la que fa vessar el got.....	T014
La fortuna és dels atrevits	T003
La intenció és el que compta	T013
La llengua no té ossos, però en trenca de ben grossos	T006
La llum dels ulls és l'alegria de l'ànima.....	T014
La mala herba sempre creix.....	T007
La mar, com més en té, més brama	T007
La millor paraula és la que queda per dir	T013
La paciència és la mare de la ciència.....	T013
La pela és la pela	T003
La por guarda la vinya	T008

La primavera la sang altera.....	T002
La processó va per dintre.....	T014
La recaiguda és pitjor que la malaltia.....	T009
La roba bruta, rentar-la a casa.....	T005
La unió fa la força.....	T013
L'ase sempre va al davant.....	T007
Les aparences enganyen.....	T015
Les comparacions són odioses.....	T013
Les desgràcies no vénen mai soles.....	T009
Les penes amb pa fan de més bon passar.....	T010
L'experiència és la mare de la ciència.....	T015
L'home proposa i Déu disposa.....	T004
L'home que vol mentir gran memòria ha de tenir.....	T006
Li diu el mort al degollat: —Qui t'ha fet eixe forat?.....	T006
L'ull de l'amo engreixa el cavall.....	T007
Mai no se'n sap prou.....	T013
Mai plou a gust de tothom.....	T014
Mal de molts, consol de rucs (o conhort de boigs).....	T013
Malaltia llarga, parenta de la mort.....	T009
Març, marçot, mata la vella a la vora del foc i a la jove si pot.....	T001
Menja bé, caga fort i no tingues por a la mort.....	T009
Menjant, menjant, ve la gana.....	T010
Mentre hi ha vida, hi ha esperança.....	T009
Més caga un bou que cent orenetes.....	T007
Més val sol que mal acompanyat.....	T005
Mestre de tot, oficial de res.....	T003
Molt soroll per a no res.....	T014
Molta pressa i poca endreça.....	T015
Moltes gotes fan un ciri.....	T014
Morta la cuca, mort el verí.....	T007
Músic pagat no fa bon so.....	T012
N'hi ha per a tots els gustos.....	T014
N'hi ha que neixen estrellats.....	T006
Ningú no neix ensenyat.....	T006
No deixis les sendes velles per les novelles.....	T013
No deixis per a demà el que puguis fer avui.....	T013
No diguis blat fins que no el tinguis al sac i ben lligat.....	T003
No diguis d'aquesta aigua no en beuré, per tèrbola que sigui.....	T013
No es coneix la salut fins que s'ha perdut.....	T009
No és més net qui més neteja, sinó qui menys embruta.....	T005
No és més ric qui té més, sinó qui menys en necessita.....	T003
No és or tot el que lluu.....	T003
No es pot dir mal, que no surti l'animal.....	T007
No es pot matar tot el que és gras.....	T007
No es pot repicar i anar a la processó.....	T004
No es recorda el capellà que va ser escolà.....	T004
No hi ha duros a quatre pessetes.....	T003
No hi ha fum sense foc.....	T007
No hi ha mal que cent anys duri.....	T013

No hi ha mal que per bé no vingui	T013
No hi ha més cera que la que crema	T014
No hi ha pitjor cec que el que no hi vol veure	T008
No hi ha pitjor sord que el qui no vol oir (o sentir)	T008
No hi ha rosa sense espines	T007
No ofèn qui vol sinó qui pot	T014
No passis s'arada davant es bou	T003
No per tu, sinó pel pa, remena la cua el ca	T007
No s'ha d'estirar més el braç que la màniga	T013
No se'n canta ni gall ni gallina	T007
No s'ha fet la mel per a la boca de l'ase	T007
No tot són flors i violes	T007
Només ho sap qui ho passa	T014
Només te'n recordes de santa Bàrbara quan trona	T001
O caixa, o faixa	T003
On en mengen dos, en mengen tres	T010
On hi ha pèl, hi ha alegria	T006
On va la corda va el poal	T006
On vagis, dels teus n'hagis	T005
Pa per a avui, fam per a demà	T010
Pagant, sant Pere canta	T004
Panxa plena no té pena	T009
Paraula donada, paraula sagrada	T004
Paraula i pedra solta no tenen volta	T013
Pardal que vola, a la cassola	T010
Parlant, la gent s'entén	T013
Pel juny, la falç al puny	T002
Pels teus pecats, portes els genolls pelats	T004
Per Any Nou, un pas de bou	T002
Per Carnaval, tot s'hi val!	T002
Per força els pengem	T014
Per la boca mor el peix	T007
Per la Mare de Déu d'agost, a les set ja és fosc	T002
Per lluir s'ha de patir	T013
Per l'obra coneixereu el mestre	T003
Per Nadal una passa de gall i per Sant Antoni una de dimoni	T002
Per Nadal, cada ovel·la al seu corral	T002
Per Nadal, qui res no estrena, res no val	T002
Per Sant Antoni una passa de dimoni	T002
Per Sant Joan, bacoques, verdes o madures, segures	T002
Per Sant Macià, l'oronella ve i el tord se'n va	T002
Per Santa Llúcia un pas de puça, per Nadal un pas de pardal, per Sant Esteve un pas de llebre	T002
Per Tots Sants, capes i mocadors grans	T002
Per un cigró no es perd una olla	T010
Per un clau es perd una ferradura	T014
Per una orel·la li entra i per l'altra li surt	T014
Plou, però pel que plou, plou poc	T001
Pobrets, alegrets i <i>ligerets</i> de butxaca	T003

Poll revifat, pica més que cap.....	T007
Poques paraules i ben dites.....	T013
Porc a mitges, mai és gras.....	T007
Pot petit aviat és ple.....	T006
Preu per preu, sabates grosses.....	T003
Primer jo, després jo i sempre jo.....	T006
Quan al cel hi ha bassetes (o cabretes), a la terra hi ha pastetes.....	T001
Quan el gat no hi és, les rates ballen.....	T007
Quan el mal ve d'Almansa, a tots alcança.....	T011
Quan el Montgó (o Benicadell, o Bèrnia, o Corbera, o la Corberana, o Galatzó, o Ifac, o Matamón, o el Mondúver, o el Montsià, o la Murta, o Pipa, o Segària) porta capell, pica espart i fes cordell.....	T011
Quan el sol surt, surt per a tothom.....	T007
Quan els gossos borden, alguna cosa senten.....	T007
Quan la Candelera plora, l'hivern és fora; quan la Candelera riu, l'hivern és viu; tant si plora com si riu, l'hivern és viu.....	T001
Quan la fam (o la misèria) truca a la porta, l'amor fuig per la finestra.....	T008
Quan la guineu no les pot haver, diu que són verdes.....	T007
Quan les gavines van per l'horta, fes foc i tanca la porta.....	T001
Quan plou molt, no valen paraigües.....	T001
Quan plou, plou per a tothom.....	T001
Quan plou, plou; quan neva, neva; quan fa vent, aleshores fa mal temps.....	T001
Quan un no vol, dos no es barallen.....	T008
Quan una porta es tanca, se n'obre una altra.....	T014
Quan vegis la barba de ton veí pelar, posa la teva a remullar.....	T006
Quant més sucre més dolç.....	T015
Qui (no) guarda quan té, (no) menja quan vol.....	T003
Qui a bon arbre s'arrima, bona ombra l'acull.....	T007
Qui a dos amos (o senyors) vol servir, a un o l'altre ha de fallir (o traïr).....	T003
Qui amb dolents s'ajunta, dolent es torna.....	T008
Qui amb xiquets es gita, pixat s'alça.....	T005
Qui barata, el cap se grata.....	T003
Qui bé et vol, et farà plorar.....	T008
Qui busca, troba.....	T013
Qui calla atorga.....	T014
Qui canta a la taula i xiula al llit no té el seny gaire acomplit.....	T013
Qui canta els seus mals espanta.....	T012
Qui de jove no treballa, de vell dorm a la palla.....	T003
Qui del llop parla, el llop li surt.....	T007
Qui dia passa, any empeny.....	T002
Qui diu el que vol, ha de sentir el que no vol.....	T014
Qui diu les veritats, perd les amistats.....	T008
Qui és desgraciat, amb els collons entropessa.....	T006
Qui és el teu enemic? El del teu ofici.....	T003
Qui és sabater, que faci sabates.....	T003
Qui escup al cel, a la cara li torna (o cau).....	T004
Qui estiga bé, que no es moga.....	T013
Qui estigui lliure de culpa, que llenci la primera pedra.....	T004
Qui et vol mal, et farà riure; i qui et vol bé, et farà plorar.....	T008

Qui fa el que pot, no està obligat a més.....	T014
Qui fa un cove, fa un cistell.....	T003
Qui guisa dolç, guisa per a molts; qui guisa salat, guisa per al gat.....	T010
Qui ha fet avui, farà demà.....	T002
Qui juga amb foc, es crema.....	T014
Qui la fa, la paga.....	T014
Qui mal entén, mal respon.....	T014
Qui mal pensa, mal fa.....	T014
Qui matina, fa farina.....	T003
Qui menja sopes, se les pensa totes.....	T010
Qui més té, més vol.....	T003
Qui molt abraça, poc estreny.....	T013
Qui molt s'abaixa, el cul ensenya.....	T006
Qui no corre, vola.....	T014
Qui no en fa, no en conta.....	T014
Qui no es consola, és perquè no vol.....	T014
Qui no et conegui, que et compri.....	T014
Qui no plora, no mama.....	T013
Qui no s'arrisca, no pisca.....	T013
Qui no sembla, no recull.....	T003
Qui no té cap (o memòria), que tingui cames.....	T006
Qui no té feina, el gat pentina.....	T003
Qui no té l'eina, no fa feina.....	T003
Qui no té un all, té una ceba.....	T010
Qui no vulgui pols, que no vagi a l'era.....	T003
Qui oli remena, els dits se n'unta.....	T010
Qui paga, mana.....	T003
Qui pega primer, pega dos cops.....	T013
Qui posarà el cascavell al gat?.....	T007
Qui primer és al molí, primer mol.....	T003
Qui s'allarga més que el llençol, mostra els peus.....	T013
Qui sembla vents, recull tempestats.....	T001
Qui sembla, recull.....	T003
Qui t'ha fet el nas, que et tinga al braç.....	T005
Qui t'avisa no et vol mal.....	T014
Qui té amics, té fatics(; qui té amigues, té fatigues).....	T008
Qui té boca s'equivoca i qui té nas es moca.....	T006
Qui té el cul llogat no seu quan vol.....	T014
Qui té gana, somia pa.....	T010
Qui té la cua de palla, que no s'acosti al foc (o s'encén).....	T013
Qui té ofici, té benefici.....	T003
Qui té padrins, el bategen.....	T005
Qui t'estima et farà plorar.....	T008
Qui tot ho vol, tot ho perd.....	T013
Qui treu el joc, mai perd.....	T012
Qui va a Liorna ja no torna.....	T011
Qui va amb autobús és coix o gamarús.....	T006
Qui va amb un coix, al cap de l'any ho són tots dos.....	T006
Qui vulgui peix, que es mulli el cul.....	T007

Rectificar és de savis	T013
Riurà bé qui riurà darrer	T013
Robar a lladres no és pecat	T003
Roda el món i torna al Born	T011
S'ase va dir orellut a n'es porc	T007
Sa feina des diumenge el dimoni se la menja.....	T004
Sac buit no s'aguanta dret.....	T009
Salut i força al canut	T009
Sap més el dimoni per vell que per dimoni	T004
S'atrapa (o agafa) abans (o primer) a un mentider que a un coix.....	T006
Savi foraster, a casa el primer.....	T014
Secret de tres, no val per a res	T013
Segons el vent, les veles	T007
Sempre cols amarguen.....	T010
Sempre parla qui més ha de callar	T014
Sempre plou quan no hi ha escola	T001
Sempre plou sobre mullat	T001
Sense trencar ous, no es fan truites.....	T010
Set n'hi entren i set n'hi han de sortir!	T015
Si et pica, rasca't.....	T013
Si has de prendre consell, pren-lo sempre d'home vell.....	T006
Si per la mar s'arrasa, fica't en casa	T007
Si res li escau, posa-li blau	T013
Si vols estar ben servit, fes-te tu mateix el llit.....	T006
Som al ball i hem de ballar	T012
Tal dia farà un any	T002
Tal pare, tal fill	T005
Tant d'anar el càntir a la font, arriba que un dia es romp.....	T003
Tant tens, tant vals.....	T003
Tanta confiança fa fàstic.....	T008
Tants caps, tants barrets.....	T015
Tira més un pèl de dona que cent mules.....	T006
Tohom té la seva creu.....	T008
Tot bon català té fred després de menjar	T010
Tot bon cavall ensopega	T007
Tota pedra fa paret.....	T005
Tothom diu de la fira segons com li va	T012
Tothom vol justícia, però no per casa seva.....	T003
Tots (o Tres) al sac i el sac en terra	T015
Tots els camins van (o duen, o porten) a Roma	T011
Tranquil·litat i bons aliments(, tenen sanes a les gents)	T010
Tururut, qui gemega ja ha rebut.....	T015
Ull per ull, dent per dent.....	T006
Un bon dinar fa de bon esperar.....	T010
Un clau en treu un altre	T008
Un roc a la faixa i els diners a cap caixa	T003
Una bona capa tot ho tapa	T015
Una cosa és dir i l'altra és fer	T014
Una flor no fa estiu, ni dues primavera	T007

Una mà renta l'altra i les dues la cara.....	T006
Uns comptes fa l'ase i uns altres el traginer	T003
Uns neixen amb estrella i uns altres amb esquella	T003
Val més boig conegut que savi per conèixer	T015
Val més bona fama que diners.....	T003
Val més caure en gràcia que ser graciós.....	T013
Val més enginy (o manya, o traça) que força	T013
Val més la salsa que els cargols	T010
Val més poc i bo que molt i dolent.....	T013
Val més poc que no res.....	T013
Val més prevenir que guarir	T009
Val més rodar que rodolar	T013
Val més ser cap de lluç que cua d'estruç.....	T007
Val més ser petit i eixerit que gros i ase	T007
Val més tard que mai	T013
Val més tenir que desitjar	T013
Val més un pardal a la mà que una perdiu en l'aire	T007
Val més un veí a la porta que un parent a Mallorca	T011
Valencià (o Andorrà, o Català, o Vigatà) i home de bé, no pot ser.....	T011
Vent de xaloc, mar molta i peix poc	T001
Vesteix un bastó i semblarà un senyor	T006
Vés-te'n, Anton, que el qui es queda ja es compon.....	T006
Viu més qui piula que qui xiula.....	T006
Vol i dol.....	T006
Voler és poder.....	T013

